

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSS.422.9.2016.JW

Warszawa, 04 maja 2016 roku

**Pan
Konstanty Radziwiłł
Minister Zdrowia**

w związku ze zbliżającym się okresem wakacyjnym, zwracam uwagę na wciąż nierozwiązany problem dostępności do środków zastępczych, potocznie nazywanych „dopalaczami”. Wakacje to szczególny okres, w którym młodzież w poszukiwaniu nowych wrażeń częściej sięga po różnego rodzaju substancje. Dopalacze są niemal powszechnie dostępne, a ich dystrybutorzy przenieśli się ze sklepów stacjonarnych do internetu. W ostatnim czasie pojawiły również automaty – podobne do tych z zabawkami – pozostające w zasięgu ręki każdego chętnego, w tym dzieci i młodzieży.

Ze wstępnej analizy przeprowadzonej przez Ośrodek Kontroli i Zatruc – Warszawa, funkcjonujący przy Konsultancie Krajowym w dziedzinie toksykologii klinicznej wynika, że w 2015 r. łączna liczba zgłoszonych interwencji medycznych mogących mieć związek z zażyciem środków zastępczych (nowych substancji psychoaktywnych, nowych narkotyków, „dopalaczy”) wyniosła 7359, z czego 2109 zgłoszeń dotyczyło populacji do 18. roku życia. Odsetek dzieci i młodzieży z podejrzeniem zatrucia „dopalaczami” stanowił 28,6 % wszystkich zgłoszeń zarejestrowanych przez Ośrodek Kontroli Zatruc.¹ Wskazane statystyki budzą ogromny niepokój oraz rodzą pytanie o efektywność działań podjętych w celu wyeliminowania tego szkodliwego społecznie zjawiska. O ile podane dane statystyczne są niższe niż w latach poprzednich, to jednak wskazują na dalsze istnienie tego problemu.

¹ Odpowiedź udzielona Rzecznikowi Praw Dziecka przez Ośrodek Kontroli Zatruc – Warszawa, 18 marca 2016 r. OKZ-In/22-03/2-16

W Polsce kwestie substancji psychoaktywnych reguluje ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Akt ten wyraźnie stanowi, że przeciwdziałanie narkomanii realizuje się m.in. przez nadzór nad substancjami oraz zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerebu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii (art. 2 ust. 1 pkt. 4 i 5 u.p.n.), jednakże w świetle przepisów w niej zawartych ściganie i karanie sprzedaży narkotyków jest możliwe w odniesieniu do tych substancji, które znajdują się na listach stanowiących załączniki do ustawy (art. 56 w zw. z art. 4 pkt. 25,26 i zał. nr 1 i 2 u.p.n.) ewentualnie na liście prekursorów sklasyfikowanych w załączniku rozporządzenia organów UE w sprawie prekursorów narkotykowych (art. 4 pkt. 16 u.p.n.). Ze względu na złożoność i długotrwałość procesu legislacyjnego, lista zakazanych substancji „nie nadąża” za rzeczywistością. Nieustannie powstają nieznacznie zmodyfikowane pod względem struktury chemicznej środki, które nie są na wykazie środków zakazanych.

Pomimo odnotowania licznych przypadków hospitalizacji z powodu zatrucia organizmu po użyciu dopalaczy, nie można zastosować wobec producentów i sprzedawców art. 165 § 1 pkt. 2 Kodeksu karnego, przewidującego odpowiedzialność karną wobec osoby, która sprowadza niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia wielu osób *„wyrabiając lub wprowadzając do obrotu szkodliwe dla zdrowia substancje, środki spożywcze lub inne artykuły powszechnego użytku lub też środki farmaceutyczne nie odpowiadające obowiązującym warunkom jakości”*. Warunki jakości określają przepisy szczególne, m.in. ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, ustawa z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne czy ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów. Dopalacze nie są objęte reżimem prawnym ww. ustaw, gdyż sprzedawcy umieszczają na opakowaniach szkodliwych dla zdrowia i życia substancji zastrzeżenia, że produkt ma charakter kolekcjonerski, naukowy, edukacyjny czy nawet obrzędowo - religijny i nie nadaje się do spożycia przez ludzi. Nie sposób jednak nie dostrzec, że są to zabiegi mające jedynie na celu uniemożliwienie wszczęcia odpowiedniej procedury administracyjnej czy karnej.

Mając na względzie szczególną troskę o ochronę zdrowia małoletnich, Rzecznik Praw Dziecka stoi na stanowisku, że należy stworzyć i wprowadzić systemowe rozwiązania prawne, pozwalające na skuteczne wyeliminowanie problemu szkodliwych substancji psychoaktywnych. Dopisywanie kolejnych środków do listy substancji zakazanych

nie jest skutecznym rozwiązaniem. Regularnie na rynku pojawiają się nowe o zmienionym składzie chemicznym, które omijają wykaz substancji kontrolowanych prawnie.

W związku z powyższym, powołując się na upoważnienie Rzecznika Praw Dziecka do podejmowania działań w interesie dzieci określone przepisami art. 3, 10a i 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 2086) uprzejmie proszę Pana Ministra o analizę problemu i podjęcie zintensyfikowanych międzyresortowych działań w celu rozwiązania problemu dostępności do tzw. dopalaczy.

z wyprzedzeniem
Marek Piński

Do wiadomości:

Pan

Mariusz Błaszczak

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji